

ผลกระทบของฐานความผิดบัญชีม้าต่อสิทธิเสรีภาพของเหยื่ออาชญากรรมหลอกรักออนไลน์

Impact of Criminalization of Money Mule Account on Right and Liberty of Romance Scam's Victim.

คนาธิป ทองรวีวงศ์^{1*} และ ปราชญา อ่อนนาค²

Kanathip Thongrawewong^{1*} and Prachaya Onnark

¹ รองศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

¹ Associate Professor, Faculty of law, Kasembundit University.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

² Assistant Professor, Faculty of law, Kasembundit University.

* Corresponding author, E-mail: kanathip.tho@kbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษารูปแบบพฤติกรรมและผลกระทบของอาชญากรรมประเภทการหลอกรักออนไลน์ (2) ศึกษารูปแบบและแนวทางการกำหนดความผิดสำหรับบัญชีม้าตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ (3) ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาขององค์ประกอบความผิดฐานบัญชีม้าตามกฎหมายไทยต่อเหยื่ออาชญากรรมประเภทการหลอกรักเชิงความรัก โดยเปรียบเทียบกับความผิดตามกฎหมายต่างประเทศ ผลการศึกษาพบว่า (1) เหยื่อของอาชญากรรมประเภทการหลอกรักออนไลน์ ได้รับผลกระทบทางทรัพย์สิน และอาจส่งผลให้เหยื่อเปิดหรือใช้บัญชีเงินฝากอันมีลักษณะเป็น “บัญชีม้า” (2) กฎหมายไทยและต่างประเทศ มีรูปแบบและแนวทางกำหนดความผิดสำหรับบัญชีม้าแตกต่างกัน โดยไทยมีฐานความผิดเฉพาะเกี่ยวกับบัญชีม้า ในขณะที่สหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรไม่ได้กำหนดฐานความผิดเฉพาะ แต่ปรับใช้ฐานความผิดตามกฎหมายฟอกเงิน (3) ความผิดฐานบัญชีม้าตามกฎหมายไทยมีองค์ประกอบความผิดที่กว้างไม่จำกัดเฉพาะเจ้าของบัญชีที่รับจ้างเปิดหรือยอมให้ใช้บัญชีเพื่อแลกประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น แต่อาจส่งผลให้เหยื่ออาชญากรรมหลอกรักออนไลน์ที่ถูกหลอกหรือชักจูงให้ใช้บัญชีเงินฝากเพื่อรับหรือโอนเงินเกี่ยวกับความผิดต่างๆ ตกเป็นผู้ต้องหาของความผิดฐานนี้ ผู้วิจัยจึงเสนอให้ยกเลิกฐานความผิดเฉพาะสำหรับบัญชีม้า ซึ่งยังคงสามารถบังคับใช้ฐานความผิดตามกฎหมายฟอกเงินได้โดยเป็นการลดความซ้ำซ้อนและบังคับใช้ความผิดหลายฐานสำหรับบัญชีม้าอีกด้วย

คำสำคัญ: อาชญากรรมหลอกรักออนไลน์, ความผิดฐานบัญชีม้า, เหยื่ออาชญากรรม

Abstract

The objectives of this research are to (1) study behavioral patterns and impacts of Romance scam (2) study patterns and guidelines for determining offenses for money mule offence according to Thai and foreign laws. (3) study and analyze issues, problems of the element of money mule offense under Thai law and impact on victims of romance scam by comparing with foreign laws. The results of the study found that (1) victims of romance

scam are not only affected by losing of property but in some cases could be deceived to be money mule. (2) Thai and foreign laws are different in formats and guidelines for determining money mule account. Thailand has specific offenses regarding money mule while the United States and the United Kingdom do not have specific offenses but apply money laundering laws to money mule cases. (3) Money mule account under Thai law composes of broad elements that are not limited to the account owner who is hired to be money mule but may include victims of romance scam who are deceived to use their bank accounts to receive or transfer money related to crimes and could be accused of money mule offence. The researcher therefore proposes to abolish the specific offense of money mule and enforce only money laundering offence for reducing duplication and enforcing multiple offenses for money mule.

Keywords: Romance Scam, Money Mule Offence, Victim of Crime.

บทนำ

การหลอกรักออนไลน์ (แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า “Romance Scam” เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายกำหนดศัพท์และนิยามโดยเฉพาะ โดยอาจมีการใช้คำที่แตกต่างกัน ในที่นี้ใช้คำว่า “การหลอกรักออนไลน์” เป็นอาชญากรรมชนิดหนึ่ง ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มการฉ้อโกงหลอกลวง (Scam) โดยอาชญากรติดต่อสร้างความสัมพันธ์ในเชิงความรักกับเหยื่อ ทำให้เชื่อใจว่าอาชญากรมีความรักและประสงค์จะแต่งงานหรือใช้ชีวิตร่วมกัน จากนั้นอาชญากรจะใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อแสวงประโยชน์ เช่น อ้างเหตุต่าง ๆ ขอให้เหยื่อโอนเงินให้ เช่น อ้างเหตุจำเป็นด้านการเดินทางหรือค่าใช้จ่ายในการเดินทาง โดยเฉพาะกรณีเหยื่ออยู่ต่างประเทศ เหตุความเจ็บป่วยหรือเหตุจำเป็นอื่นเพื่อให้เหยื่อเห็นใจ (Tilley & Sidebottom, 2017) การหลอกลวงอาจเกิดขึ้นครั้งเดียว (Hit and Run) หรืออาจเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องผ่านความสัมพันธ์ที่ยาวนาน (Jakobsson, 2016). การหลอกรักออนไลน์ อาศัยจุดอ่อนในแง่ความเปราะบางทางจิตใจหรืออารมณ์ของเหยื่อ (Emotional Vulnerability) (FBI, 2017). แม้ว่าอาชญากรรมนี้ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นการกระทำทางคอมพิวเตอร์ แต่ในปัจจุบันการติดต่อสื่อสารสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั่วไปเกิดขึ้นผ่านการสื่อสารทางคอมพิวเตอร์ และสามารถทำได้โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเขตแดนของประเทศ

การศึกษาวินิจฉัยทางนิติศาสตร์เกี่ยวกับอาชญากรรมประเภทนี้จำแนกได้หลายประเด็น เช่น ประเด็นการกำหนดความผิดสำหรับการหลอกรักออนไลน์ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยชี้ให้เห็นว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560 (ซึ่งต่อไปในบทความนี้จะใช้คำย่อว่า “พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์”) เป็นกฎหมายเฉพาะสำหรับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ แต่ไม่มีฐานความผิดเฉพาะสำหรับการหลอกรักออนไลน์ แม้ว่าฐานความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงหลอกลวงทางคอมพิวเตอร์ในมาตรา 14 สามารถนำมาปรับใช้ แต่มีปัญหาและข้อจำกัดบางประการทำให้ไม่สามารถครอบคลุมพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นกระบวนการของอาชญากรรมนี้ (คณาธิป ทองรวีวงศ์ และ ชลธิชา สมสะอาด, 2564)

สำหรับการวิจัยนี้จะศึกษาประเด็นผลกระทบของเหยื่ออาชญากรรมหลอกรักออนไลน์ ซึ่งนอกจากได้รับความเสียหายในแง่ทรัพย์สินแล้ว ยังอาจตกเป็นผู้ต้องหาการกระทำความผิดฐานบัญชีม้าตามกฎหมายอีกด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากในบางกรณีเหยื่อของการหลอกรักออนไลน์ถูกอาชญากรชักจูงให้เปิด

บัญชีหรือใช้บัญชีเงินฝากเพื่อรับหรือโอนเงินอันอาจเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมต่าง ๆ อีกทั้งในปี พ.ศ. 2566 มีการประกาศใช้ “พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566” ซึ่งกำหนดมาตรการหลายประการที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี เช่น การกำหนดกระบวนการระงับการทำธุรกรรม การกำหนดให้มีระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสถาบันการเงิน ในที่นี้จะศึกษาในส่วนของการกำหนดฐานความผิดสำหรับ “บัญชีม้า” ในมาตรา 9 ที่มีองค์ประกอบความผิดกว้างครอบคลุมบุคคลใดที่เปิดบัญชีเงินฝากหรือยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชีเงินฝากในการกระทำที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม จากผลของการกำหนดฐานความผิดนี้ ซึ่งมีองค์ประกอบความผิดที่กว้างนำไปสู่ประเด็นว่า เหตุอาชญากรรมหลอกรักออนไลน์ที่ในแง่หนึ่งเป็นผู้เสียหายจากอาชญากรรม แต่อาจถูกดำเนินคดีตั้งข้อหาความผิดฐานบัญชีม้า ซึ่งการวิจัยนี้จะทำการศึกษาว่าการกำหนดความผิดมาตรา 9 ดังกล่าว มีความเหมาะสมและสมดุลหรือไม่เมื่อพิจารณาสิทธิเสรีภาพของเหตุอาชญากรรมหลอกรักออนไลน์ โดยจะศึกษาเปรียบเทียบกับแนวทางการกำหนดความผิดสำหรับบัญชีม้าตามกฎหมายสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) ศึกษารูปแบบพฤติกรรมและผลกระทบของอาชญากรรมประเภทการหลอกรักออนไลน์
- (2) ศึกษารูปแบบและแนวทางการกำหนดความผิดสำหรับบัญชีม้าตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ โดยมีขอบเขตศึกษากฎหมายสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร
- (3) ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาขององค์ประกอบความผิดฐานบัญชีม้าตามกฎหมายไทยต่อเหตุอาชญากรรมประเภทการหลอกลวงเชิงความรัก โดยเปรียบเทียบกับความผิดตามกฎหมายต่างประเทศ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ในทางวิชาการมีกรอบแนวคิดในการจำแนกประเภทอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ (Computer Crime) หรือ อาชญากรรมไซเบอร์ (Cyber Crime) โดยจำแนกเป็นหลายประเภท ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ “การฉ้อโกงหลอกลวงทางคอมพิวเตอร์” (Computer Fraud) สามารถจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) การฉ้อโกงหลอกลวงทางคอมพิวเตอร์ที่มีเป้าหมายต่อการประมวลผลโดยอัตโนมัติของระบบหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น การหลอกลวงซอฟต์แวร์หรือโปรแกรมที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล (Analytics Software) หรือการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence หรือ AI) อาชญากรจึงไม่ได้มุ่งหมายต่อการรับรู้ของมนุษย์ ดังเช่น การหลอกลวงฉ้อโกงแบบดั้งเดิม (2) การฉ้อโกงหลอกลวงในระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การรับเงินหรือชำระเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านโปรแกรมประยุกต์ (Application) (3) การฉ้อโกงหลอกลวงประเภท “Phishing” โดยทั่วไปคือ การใช้วิธีการนำข้อมูลปลอมเข้าสู่ระบบ โดยมุ่งหมายได้มาซึ่งรหัสผ่านหรือข้อมูลส่วนตัวของเหยื่อ แต่มีความซับซ้อนในแง่เทคนิคและจำแนกวิธีการกระทำได้หลากหลาย (Thongraweewong, 2018) (4) การฉ้อโกงหลอกลวงประเภท “Scam” ซึ่งใช้ข้อมูลเท็จหลอกลวงมนุษย์ โดยแยกเป็นสองกลุ่มหลัก ได้แก่ (1) การหลอกลวงเกี่ยวกับธุรกิจหรือการลงทุน (Rustad, 2014) และ (2) การหลอกลวงด้านความรักหรือการหลอกรักออนไลน์ (Romance Scam) ซึ่งคล้ายคลึงกับ “Scam” ชนิดอื่น เนื่องจากอาศัยความไว้วางใจของเหยื่อและอาจนำไปสู่การได้มาซึ่งประโยชน์ทางการเงินเช่นกัน แต่การหลอกรักออนไลน์ อาศัยความไว้วางใจใน

ระดับที่ลึกซึ้งกว่า เนื่องจากเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ในเชิงความรัก และอาจมีชื่อเรียกที่หลากหลาย เช่น Online Dating Scam, Sex Scam เป็นต้น ดังนั้นเมื่อพิจารณาการหลอกรักออนไลน์หรือ “Romance Scam” พบว่า จัดเป็นส่วนย่อยของอาชญากรรมประเภทการหลอกลวงทางคอมพิวเตอร์

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกรอบแนวคิดเกี่ยวกับเกณฑ์ความมั่นคงปลอดภัยของระบบและข้อมูลคอมพิวเตอร์ (Information Security) ซึ่งพิจารณาโดยจำแนกคุณลักษณะ (Characteristics) 3 ประการอันนำไปสู่เป้าหมายของความมั่นคงปลอดภัยของระบบหรือข้อมูล (Set of Security Goals) (Cherdantseva & Hilton, 2013) ได้แก่ 1) “Confidentiality” หรือ “C” หมายถึง การรักษาความลับของข้อมูล ซึ่งจะไม่ถูกเข้าถึงหรือเปิดเผยโดยผู้ที่ไม่ได้สิทธิ (Gattiker, 2004) 2) “Integrity” หรือ “I” หมายถึง การคงสภาพหรือบูรณภาพ หมายถึง ข้อมูลจะถูกเปลี่ยนแปลงได้เฉพาะกรณีที่กระทำโดยมีอำนาจ (National Research Council, 1991) 3) Availability หรือ “A” หมายถึง การที่ระบบพร้อมที่จะทำงานโดยไม่ปฏิเสธผู้ใช้ที่มีอำนาจ อาจเรียกว่า “ความพร้อมใช้งาน” โดยในความหมายอย่างกว้างรวมถึงระบบและข้อมูลคอมพิวเตอร์ด้วย (Longley & Shain, 1989).เมื่อนำกรอบแนวคิดนี้มาวิเคราะห์การฉ้อโกงหลอกลวงทางคอมพิวเตอร์ จะจำแนกได้ 2 กรณี คือ กรณีที่หนึ่ง การฉ้อโกงหลอกลวงทางคอมพิวเตอร์ที่ส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะด้านความมั่นคงปลอดภัยของระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ เช่น การส่งชุดคำสั่งไปยังโปรแกรมเป้าหมายเพื่อให้ทำงานไปตามที่อาชญากรต้องการ กรณีที่สอง การฉ้อโกงหลอกลวงทางคอมพิวเตอร์ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะด้านความมั่นคงปลอดภัยของระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ กล่าวคือ การหลอกลวงที่มุ่งเน้นการหลอกลวงบุคคลโดยอาศัยข้อมูลเนื้อหาที่มนุษย์เข้าใจได้ เช่น ข้อมูลเท็จ (คณาธิป ทองรวีวงศ์, 2563)

สำหรับการหลอกรักออนไลน์ แม้กระทำทางคอมพิวเตอร์ แต่เป็นการฉ้อโกงหลอกลวงที่ไม่ส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะด้านความมั่นคงปลอดภัยของระบบหรือข้อมูล เนื่องจากอาศัยข้อมูลเท็จเพื่อหลอกลวงเหยื่อเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กล่าวคือ ผลกระทบจากข้อมูลเท็จที่นำเข้าสู่ระบบนั้น เกิดขึ้นกับความรู้และความเข้าใจตลอดจนปฏิกิริยาตอบสนองจากบุคคลผู้เป็นเหยื่อ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อระบบหรือข้อมูลถูกแก้ไขหรือไม่สามารถใช้งานได้แต่อย่างใด

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ ประกอบด้วย วรรณกรรมทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องจากงานวิจัย หนังสือบทความวิชาการ บทความวิจัย รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการ
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลมาจากแหล่งเอกสาร ห้องสมุด ในส่วนของแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เก็บรวบรวมจากเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบัญญัติและตีความกฎหมาย เว็บไซต์ของสถาบันการศึกษา ฐานข้อมูลวิจัยออนไลน์ต่างประเทศ เช่น SpringerLink, EBSCO, ProQuest เป็นต้น
3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำหลักกฎหมายที่กำหนดความผิดเกี่ยวกับบัญชีม้าของไทยและต่างประเทศมาวิเคราะห์เนื้อหาเปรียบเทียบ

การศึกษานี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ตีความเนื้อหาตัวบทกฎหมาย เพื่อทราบปัญหาในแง่ความกว้างขององค์ประกอบความผิดฐานบัญชีม้าซึ่งส่งผลกระทบต่อเหยื่ออาชญากรรมหลอกรักออนไลน์ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยไม่ได้ใช้วิธีเชิงปริมาณและสถิติ

ผลการวิจัย

(1) จากกรอบแนวคิดทฤษฎี จะเห็นได้ว่าการหลอกรักออนไลน์ เป็นการหลอกลวงทางคอมพิวเตอร์ ที่มีได้มุ่งเน้นหรือส่งผลกระทบต่อระบบหรือข้อมูล แต่มุ่งเป้าหมายในการหลอกลวงความรู้สึกของเหยื่อ จากรูปแบบขั้นตอนของการหลอกรักออนไลน์ จะเห็นได้ว่าผลกระทบหรือความเสียหายของเหยื่อมีความหลากหลาย มีได้จำกัดเฉพาะการสูญเสียทรัพย์สิน ดังเช่น อาชญากรรมออนไลน์อื่นๆ แต่อาจรวมถึงการให้เหยื่อดำเนินการต่าง ๆ เช่น การให้เหยื่อเปิดบัญชีเงินฝากหรือยอมให้ผู้หลอกลวงนำบัญชีไปใช้รับหรือโอนเงินจากการกระทำผิดต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นการดำเนินการต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ทำให้เหยื่อที่ถูกมีลักษณะพฤติกรรมเข้าข่ายเป็นบัญชีม้า (Money Mule)

(2) กฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ มีรูปแบบและแนวทางกำหนดความผิดสำหรับบัญชีม้าแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีฐานความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ซึ่งสามารถปรับใช้กับบัญชีม้าโดยครอบคลุมพฤติกรรมกรับหรือโอนเงินที่เกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐาน การกำหนดความผิดนี้เป็นรูปแบบและแนวทางที่เทียบได้กับกฎหมายฟอกเงินของสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังได้กำหนดฐานความผิดเฉพาะเกี่ยวกับบัญชีม้าไว้ในกฎหมายเฉพาะ คือ มาตรา 9 ของพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 แยกออกมาจากกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน โดยกำหนดความผิดสำหรับพฤติกรรมกรับหรือโอนเงินให้บุคคลอื่นใช้บัญชีเงินฝาก ซึ่งเป็นรูปแบบและแนวทางที่ไม่ปรากฏในกฎหมายสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร

(3) การกำหนดความผิดฐานบัญชีม้าตามมาตรา 9 ของพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 มีองค์ประกอบความผิดหลายส่วนที่มีขอบเขตกว้าง เช่น การกำหนดความผิดสำหรับการเปิดหรือยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชีเงินฝาก ที่ครอบคลุมตั้งแต่ยังไม่มีพฤติกรรมกรับหรือโอนเงินทรัพย์สิน การกำหนดความผิดโดยองค์ประกอบพฤติการณ์ประกอบการกระทำ “ควรรู้” ว่าการใช้บัญชีนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำผิด ซึ่งไม่มีเกณฑ์ชี้วัดที่ชัดเจน จึงทำให้ฐานความผิดนี้ไม่เจาะจงเฉพาะบัญชีม้ากรณีที่ถูกกระทำมีเจตนาโดยได้รับประโยชน์ เช่น การรับจ้างเปิดบัญชี เพราะองค์ประกอบความผิดอาจครอบคลุมไปถึงเหยื่ออาชญากรรมหลอกรักออนไลน์ที่ถูกหลอกให้ใช้บัญชีเงินฝากเพื่อการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับความผิดอาญาต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรพบว่า ความผิดเกี่ยวกับบัญชีม้าเป็นส่วนหนึ่งของความผิดฐานฟอกเงิน กำหนดองค์ประกอบความผิดที่แคบและเจาะจงสำหรับบัญชีม้าที่รับจ้างหรือร่วมมือในการประกอบอาชญากรรม

สรุปและอภิปรายผล

(1) จากกรอบแนวคิดทฤษฎี การหลอกรักออนไลน์ เป็น การหลอกลวงทางคอมพิวเตอร์ (Computer Fraud) ที่มีได้มุ่งเน้นหรือส่งผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของระบบหรือข้อมูล แต่มุ่งหลอกลวงบุคคลผู้เป็นเหยื่อโดยอาศัยความเชื่อใจ และความคาดหวังบนพื้นฐานของความรัก (FBI, 2017). นอกจากนี้จากการวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการหลอกรักออนไลน์ พบว่า อาชญากรรมนี้มีรายละเอียดแตกต่างกันไปในแต่ละกรณี แต่มีรูปแบบหรือวงจรพฤติกรรมที่จำแนกเป็นขั้นตอนได้ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการแสวงหาเหยื่อ กล่าวคือ การสืบค้นข้อมูลหรือแสวงหาเหยื่อจากสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์จัดหาคู่หรือสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) โดยผู้หลอกลวงอาจปลอมตัวหรือใช้ข้อมูลเท็จต่างๆ เพื่อหลอกเหยื่อ (Rege, 2009) 2) ขั้นตอนการสร้างความสัมพันธ์ กล่าวคือ อาชญากรติดต่อ

สร้างความรู้จัก นำไปสู่ความสนิทสนมและความสัมพันธ์เชิงความรัก โดยขั้นตอนนี้อาจใช้เวลานานกว่าการหลอกลวงแบบอื่น (Jakobsson, 2016) 3) ขั้นตอนการแสวงประโยชน์ โดยอาชญากรอาจมุ่งประสงค์ทรัพย์สินโดยเริ่มจากสิ่งเล็กน้อย เช่น ของสิ่งของ ของขวัญ เพื่อเป็นการทดสอบเหยื่อ จากนั้นจะขอเงินจำนวนที่มากขึ้นโดยอ้างเหตุจำเป็นต่างๆ เช่น ค่าเดินทางจากต่างประเทศ ความเดือดร้อนที่ต้องใช้เงินด่วนเกี่ยวกับความเจ็บป่วย รวมทั้งอาจแสวงประโยชน์อื่น เช่น การให้เหยื่อดำเนินการต่างๆ ให้ (Whitty & Buchanan, 2012) 4) ขั้นตอนการแสวงประโยชน์ต่อเนื่องหรือเป็นวงจร (IC3,2007) ทั้งนี้ เพราะการหลอกรักออนไลน์อยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ที่เกิดจากการหลอกลวงอย่างต่อเนื่อง จึงแตกต่างจากการหลอกลวงออนไลน์แบบอื่นที่เกิดขึ้นและจบลงเป็นรายครั้ง เช่น คอลเซ็นเตอร์ที่หลอกลวงให้เหยื่อโอนเงินจากการศึกษารูปแบบพฤติกรรมและขั้นตอนการกระทำ พบว่า อาชญากรรมนี้ใช้รูปแบบและวิธีการแตกต่างกันในแต่ละกรณี โดยส่งผลกระทบต่อเหยื่อในมิติต่างๆ ได้แก่ 1) ผลกระทบเชิงทรัพย์สิน เหยื่อถูกหลอกให้โอนหรือส่งมอบทรัพย์สินให้ผู้หลอกลวง หรือหลอกลวงให้ลงทุนต่าง ๆ 2) ผลกระทบทางจิตใจ ทั้งนี้ เพราะอาชญากรใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์ผ่านการพูดคุยทางออนไลน์ 3) ผลกระทบเชิงสิทธิเสรีภาพกล่าวคือ เหยื่อตกเป็นผู้ต้องหาในการกระทำผิดต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นในกรณีที่อาชญากรหลอกลวงให้เหยื่อเปิดบัญชีเงินฝาก หรือยอมให้อาชญากรนำบัญชีของเหยื่อไปใช้รับหรือโอนเงินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรมต่าง ๆ หรือเหยื่อตกอยู่ในสถานะ “บัญชีม้า” (Money Mule) (Jakobsson, 2016)

(2) ผลการศึกษาพบว่า กฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ มีรูปแบบและแนวทางในการกำหนดความผิดสำหรับบัญชีม้าแตกต่างกันไป ดังนี้

1) กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับบัญชีม้า ประกอบด้วยกฎหมายหลายฉบับ ได้แก่

-พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดความผิดสำหรับการโอนรับโอนเงินหรือทรัพย์สิน ซึ่งเชื่อมโยงกับ “ความผิดมูลฐาน” เช่น การฉ้อโกงหลอกลวงทางคอมพิวเตอร์ โดยมาตรา 5 มีองค์ประกอบความผิดว่า “ผู้ใด 1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อนขณะ หรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ 2) กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มาแหล่งที่ตั้ง การจำหน่ายการโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด 3) ได้มาครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินโดยรู้ในขณะที่ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่า เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน”

-ประมวลกฎหมายอาญาด้านความผิดฉ้อโกง ตามมาตรา 83 กำหนดความผิดสำหรับบุคคลที่ร่วมกันกระทำความผิด ซึ่งครอบคลุมการกระทำความผิดทางอาญาต่างๆ รวมถึงการฉ้อโกง และการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ด้วย สำหรับผู้ที่ตกลงร่วมกันหรือวางแผนในการรับเงินจากการกระทำความผิดและส่งเงินต่อไป นอกจากเป็นความผิดฐานฟอกเงิน ยังเข้าข่ายความผิดฐานฉ้อโกงร่วมกันในความผิดอันเป็นเหตุให้เกิดการได้มาซึ่งเงินหรือการโอนเงินนั้น

-พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 มีหลักการหลายส่วน ในที่นี้ศึกษาเฉพาะความผิดเกี่ยวกับบัญชีเงินฝาก ในมาตรา 9 ซึ่งมีองค์ประกอบความผิดว่า “...ผู้ใดเปิดหรือยินยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชีเงินฝาก บัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ บัตรอิเล็กทรอนิกส์โดยมิได้เจตนาใช้เพื่อตน หรือเพื่อกิจการที่ตนเกี่ยวข้อง โดยประการที่รู้หรือควรรู้ว่าจะนำไปใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีหรือความผิดทางอาญาอื่นใด...”

2) ผลการศึกษากฎหมายสหรัฐอเมริกา พบว่า กฎหมายฟอกเงินระดับรัฐบาลกลาง (Money Laundering Control Act of 1986, Public Law 99-570) กำหนดความผิดฐานฟอกเงินสำหรับการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวหรือเคลื่อนย้ายเงินทุน การโอนเอกสารสิทธิในทรัพย์สิน ซึ่งครอบคลุมการใช้บัญชีธนาคารเพื่อรับเงิน โอนเงินอันเกี่ยวกับความผิดต่าง ๆ (Pickles, 2021)

กฎหมายอาญาและความผิดฐานสมคบ (Conspiracy) กล่าวคือ ในกรณีบุคคลที่ใช้บัญชีธนาคารรับโอนเงินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานต่างๆ จะเข้าข่ายถูกดำเนินคดีตามข้อหาสมคบ ขึ้นอยู่กับความผิดอันเป็นเหตุให้เกิดการได้มาซึ่งเงินหรือการโอนเงินนั้น จึงเป็นกฎหมายที่กว้างและครอบคลุมอาชญากรรมชนิดต่าง ๆ โดยเป็นความผิดเมื่อมีการกระทำต่าง ๆ กับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด

3) ผลการศึกษากฎหมายสหราชอาณาจักร พบว่า ไม่มีกฎหมายเฉพาะที่กำหนดความผิดสำหรับการเปิดบัญชีเงินฝากหรือใช้บัญชีเงินฝากรับเงินจากอาชญากรรมประเภทการหลอกลวงเชิงความรักและอาชญากรรมไซเบอร์อื่น ๆ แต่มีกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งกำหนดความผิดอาชญาฐานฟอกเงิน กล่าวคือ พระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรม ค.ศ. 2002 (Proceeds of Crime Act 2002 หรือ POCA) ซึ่งกำหนดมาตรการหลายอย่างเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เช่น การยึดทรัพย์สินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรม การรายงานธุรกรรมทางการเงิน โดยในส่วนของการกำหนดความผิดอาญาสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้บัญชีธนาคารเพื่อรับหรือโอนเงินจากการกระทำผิดจะเกี่ยวข้องกับฐานความผิดดังนี้

-ความผิดสำหรับการปกปิด (Concealing) ตามมาตรา 327 มีองค์ประกอบความผิดสำหรับการ “ปกปิด ซ่อนเร้น แปรสภาพ โอน ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม” (Criminal Property) ทั้งนี้ กฎหมายนิยามว่า การปกปิด ซ่อนเร้น (Concealing or Disguising) หมายรวมถึง การปกปิดหรือซ่อนเร้น ลักษณะ แหล่งที่มา ที่ตั้ง การเคลื่อนไหว หรือสิทธิใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม

-ความผิดสำหรับการเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน (Arrangement) ตามมาตรา 328 ซึ่งมีองค์ประกอบความผิดสำหรับการ “..กระทำการใดอันเป็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินการซึ่งผู้กระทำรู้หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าการดำเนินการนั้นเป็นการช่วยเหลือ หรือสนับสนุนบุคคลอื่นหรือในนามของบุคคลอื่น ในการได้มา การเก็บรักษา การใช้ หรือการควบคุมทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม..”

ผลการศึกษาข้อ 2 จึงสรุปได้ว่า ประเทศไทยมีฐานความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ซึ่งสามารถปรับใช้กับบัญชีม้าโดยครอบคลุมพฤติกรรมการรับหรือโอนเงินที่เกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐาน การกำหนดความผิดนี้เป็นรูปแบบและแนวทางที่เทียบได้กับกฎหมายฟอกเงินของสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังได้กำหนดฐานความผิดเฉพาะเกี่ยวกับบัญชีม้าไว้ในกฎหมายเฉพาะคือ มาตรา 9 ของพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 แยกออกมาจากกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน โดยกำหนดความผิดสำหรับพฤติกรรมกาเปิดบัญชีหรือยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชีเงินฝาก ซึ่งเป็นรูปแบบและแนวทางที่ไม่ปรากฏในกฎหมายสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร

(3) การกำหนดความผิดฐานบัญชีม้าตามกฎหมายไทย และผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของเจ้าของบัญชีที่เป็นเหยื่ออาชญากรรมหลอกรักออนไลน์ สามารถจำแนกเป็นประเด็นเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศดังนี้

1) กฎหมายไทยกำหนดฐานความผิดเฉพาะสำหรับบัญชีม้า โดยเป็นส่วนหนึ่งของพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 อันเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะแยกเป็นคนละฉบับกับกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน อย่างไรก็ตาม บุคคลที่ใช้บัญชีเงินฝากของตนเพื่อรับหรือโอนเงินที่ได้จากการกระทำความผิดต่างๆ ก็ยังคงเข้าข่ายความผิดตามกฎหมายฟอกเงิน ส่งผลให้มีความผิดตามกฎหมายหลายฉบับและเกิดความซ้ำซ้อน เปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรพบว่า มิได้กำหนดกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับบัญชีม้าและไม่ได้กำหนดความผิดฐานบัญชีม้า (Money Mule) เป็นการเฉพาะ แต่ปรับใช้ฐานความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินซึ่งมีองค์ประกอบครอบคลุมการรับหรือโอนเงินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้ ทำให้บัญชีม้ามีความผิดเฉพาะตามกฎหมายฟอกเงิน

2) กฎหมายไทยกำหนดความผิดอย่างเจาะจงถึงการกระทำเกี่ยวกับบัญชีเงินฝาก เช่น การเปิดบัญชีหรือยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชี ซึ่งส่งผลให้บุคคลทั่วไปที่ใช้บัญชีธนาคารมีความเสี่ยงที่จะเข้าองค์ประกอบนี้ ในขณะที่ความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายสหราชอาณาจักรและกฎหมายสหรัฐอเมริกาไม่ได้ระบุเจาะจงถึงบัญชีเงินฝาก แต่กำหนดความผิดสำหรับการโอนเงินหรือทรัพย์สินไม่ว่าจะดำเนินการด้วยวิธีการหรือผ่านช่องทางใด

3) กฎหมายไทยกำหนดความผิดสำหรับบัญชีม้า โดยแยกเป็นพฤติกรรมสองขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการรับหรือโอนเงิน คือ การเปิดบัญชีธนาคาร และการยินยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชีเงินฝากธนาคาร เปรียบเทียบกับกฎหมายสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา กำหนดความผิดเมื่อมีพฤติกรรมการซ่อนเร้นหรือแปรรูปทรัพย์สิน เช่น การรับหรือโอนเงิน แต่มาตรา 9 กำหนดความผิดตั้งแต่การเปิดบัญชีเงินฝาก แม้ยังไม่ปรากฏว่ามีการรับหรือโอนเงิน องค์ประกอบความผิดในส่วนนี้จึงมีขอบเขตกว้าง

4) กฎหมายไทยกำหนดความผิดโดยมีองค์ประกอบว่า “..โดยมิได้เจตนาใช้เพื่อตน หรือเพื่อกิจการที่ตนเกี่ยวข้อง..” ซึ่งมีขอบเขตกว้าง นอกจากจะครอบคลุมกรณีเจ้าของบัญชีม้าที่รับจ้างโดยยอมให้อาชญากรใช้บัญชีทำธุรกรรมแล้ว ยังครอบคลุมการเปิดหรือใช้งานบัญชีเพื่อประโยชน์หรือกิจการของบุคคลอื่นที่มีได้เกี่ยวข้องกับการของตนในมิติทางสังคมอื่น เช่น การที่บุคคลให้ญาติที่ไม่มีบัญชีเงินฝากรับหรือโอนเงินเพื่อกิจกรรมทางครอบครัวหรือสังคม แม้ว่าการเปิดหรือใช้บัญชียังต้องพิจารณาองค์ประกอบความผิดอื่นต่อไปด้วย แต่องค์ประกอบความผิดที่กว้างในส่วนนี้อาจทำให้กิจกรรมทางสังคมอาจมีความเสี่ยงต่อความผิดไปด้วย เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายสหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา กำหนดความผิดสำหรับการกระทำในการรับหรือโอนเงินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยมิได้กำหนดองค์ประกอบความผิดในส่วนของการใช้บัญชีเงินฝากเพื่อกิจการของผู้อื่น ดังนั้นถ้าพึงเพียงปรากฏว่ามีการใช้บัญชีเงินฝากของตนเพื่อกิจการของผู้อื่น ยังไม่เข้าองค์ประกอบความผิดใด

5) มาตรา 9 กำหนดองค์ประกอบความผิดว่า เจ้าของบัญชีต้องรู้หรือควรรู้ว่าการใช้บัญชียังนั้นเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม แต่เนื่องจากการกำหนดว่า “ควรรู้” มีขอบเขตกว้างและไม่มีเกณฑ์พิจารณาชัดเจน จึงทำให้ความผิดมาตรานี้ไม่จำกัดเฉพาะการรับจ้างเปิดบัญชี แต่อาจครอบคลุมถึงเหยื่อที่ถูกหลอกให้ใช้บัญชีของตนเพื่อรับเงินซึ่งอาจถูกตั้งข้อหาตามองค์ประกอบว่า “ควรรู้” ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเหยื่ออาชญากรรมการหลอกรักออนไลน์จะพบว่า อาชญากรที่หลอกลวงใช้วิธีการวิศวกรรมทางสังคม (Social

Engineering) เช่น การปลอมตัวในการสนทนาหรืออ้างอิงข้อมูลเท็จให้เหยื่อหลงเชื่อ (Jakobsson, 2016) โดยเหยื่ออาจดำเนินการต่างๆ บนพื้นฐานความเชื่อนั้น เช่น การเปิดบัญชีหรือโอนเงิน ซึ่งกรณีเช่นนี้อาจเข้าข่ายองค์ประกอบ “ควรรู้” ซึ่งมีลักษณะกว้าง

6) เกณฑ์พิจารณาความหมายของบัญชีม้า (Money mule) จากงานวิชาการหลายฉบับแสดงถึงองค์ประกอบสำคัญในการรับค่าตอบแทน (Commission, Remuneration, Benefit) กล่าวคือ บัญชีม้าเป็นบุคคลที่ใช้บัญชีของตนรับหรือโอนเงินเพื่อบุคคลอื่นโดยได้รับค่านายหน้าหรือผลตอบแทน ดังนั้นเหยื่อผู้ถูกหลอกให้ใช้บัญชีโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน จึงไม่จัดอยู่ในข่ายบัญชีม้า (Abdul Rani, Syed Mustapha Nazri, and Zolkafil, 2024) แต่มาตรา 9 ไม่ได้กำหนดองค์ประกอบเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์ตอบแทน จึงส่งผลให้เหยื่อผู้ถูกหลอกที่ไม่ได้รับค่าตอบแทน อาจเข้าข่ายความผิดได้หากมีพฤติการณ์ที่แสดงว่า “ควรรู้” ซึ่งก็เป็นองค์ประกอบที่กว้างและไม่จำกัดว่า บุคคลนั้นควรรู้ เมื่อมีปรากฏว่ามีการรับเงินหรือค่าตอบแทนเท่านั้น

7) เมื่อพิจารณาจากสภาพข้อเท็จจริงของบุคคลที่ยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชีธนาคาร อาจเกิดจากมูลเหตุจูงใจ เจตนา และพฤติการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งจำแนกได้สองกลุ่มคือ กลุ่มที่หนึ่ง บุคคลที่รับจ้างเปิดบัญชี และยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชื่อนั้นในการรับเงินจากการกระทำผิดต่าง ๆ โดยได้รับค่าตอบแทน และกลุ่มที่สอง บุคคลที่เปิดบัญชีธนาคารหรือยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชีธนาคารของตนในการรับหรือโอนเงินที่เกี่ยวกับการกระทำผิด เนื่องจากถูกหลอกลวงในลักษณะต่าง ๆ โดยการศึกษาหลายฉบับได้แสดงให้เห็นวิธีการแสวงหาบัญชีม้าของอาชญากรรมโดยการหลอกลวงเหยื่อโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น เยาวชน (Pickles, 2021) รวมถึงกรณีเจ้าของบัญชีที่เป็นเหยื่อของการหลอกรักออนไลน์ โดยเหยื่อไม่รู้ว่าเป็นการรับเงินที่เกี่ยวกับอาชญากรรม กรณีเช่นนี้ในแง่หนึ่งผู้ถูกหลอกลวงเป็นเหยื่อของอาชญากรรมประเภทการหลอกลวงเชิงความรัก แต่ในอีกแง่หนึ่ง มาตรา 9 ของพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ซึ่งมีองค์ประกอบที่กว้างในหลายประเด็น ดังวิเคราะห์ข้างต้น ประกอบกับพยานหลักฐานเบื้องต้นบ่งชี้ว่า เส้นทางทางการเงินของอาชญากรรมมีความเชื่อมโยงไปยังบัญชีดังกล่าว อาจทำให้เจ้าของบัญชีกลุ่มนี้ถูกดำเนินคดีเป็นผู้ต้องหา ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ แม้ว่าต่อมาในชั้นพิจารณาศาลอาจตัดสินว่า ไม่มีความผิดก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า เหยื่อของอาชญากรรมประเภทหลอกรักออนไลน์ (Romance Scam) ได้รับผลกระทบในหลายด้าน นอกจากความเสียหายทางทรัพย์สินแล้ว การหลอกลวงอาจทำให้เหยื่อเปิดหรือใช้บัญชีเงินฝาก เพื่อรับโอนเงินจากการกระทำผิดต่าง ๆ ทำให้เหยื่อมีลักษณะเป็น “บัญชีม้า” อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยกำหนดกฎหมายและฐานความผิดเฉพาะสำหรับบัญชีม้าตามมาตรา 9 ของพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 โดยมีองค์ประกอบความผิดที่กว้าง ไม่จำกัดเฉพาะเจ้าของบัญชีที่รับจ้างเปิดหรือยอมให้ใช้บัญชีเพื่อแลกประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น แต่อาจส่งผลให้เหยื่ออาชญากรรมหลอกรักออนไลน์ที่ถูกหลอกหรือชักจูงให้ใช้บัญชีเงินฝากเพื่อรับหรือโอนเงินเกี่ยวกับความผิดต่าง ๆ ตกเป็นผู้ต้องหาของความผิดฐานนี้ได้ เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร พบว่าไม่ได้กำหนดความผิดดังกล่าวเป็นการเฉพาะที่มีองค์ประกอบความผิดกว้าง ดังเช่น มาตรา 9 แต่ปรับใช้ฐานความผิดตามกฎหมายฟอกเงินสำหรับบัญชีม้า ดังนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้ยกเลิกมาตรา

9 ของ พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ซึ่งยังคงสามารถบังคับใช้ฐานความผิดตามกฎหมายฟอกเงิน สำหรับบัญชีม้าได้ โดยเป็นการลดความซ้ำซ้อนและบังคับใช้ความผิดหลายฐานสำหรับบัญชีม้าอีกด้วย

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

-การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในแง่ขอบเขตและวัตถุประสงค์โดยศึกษาเฉพาะองค์ประกอบของตัวบทกฎหมาย จึงมีข้อเสนอแนะในการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรการทางสังคมในการป้องกันอาชญากรรม

-การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตจำกัดการเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศเฉพาะสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร จึงควรศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของประเทศอื่น เช่น ประเทศในอาเซียน เป็นต้น

-การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในแง่ขอบเขตการวิเคราะห์เนื้อหาองค์ประกอบของตัวบทกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ โดยใช้วิธีวิจัยเอกสาร จึงมีข้อเสนอในการศึกษาเพิ่มเติมประเด็นอื่น เช่น การตระหนักรู้และความเห็นของเหยื่ออาชญากรรม การบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งควรใช้วิธีการวิจัยอื่นประกอบด้วย เช่น สัมภาษณ์เชิงลึก หรือสนทนากลุ่ม หรือแบบสอบถาม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2563). กฎหมายความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เล่ม 1: ภาควิชาความผิดต่อความมั่นคงปลอดภัยของระบบและข้อมูลคอมพิวเตอร์, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.

คณาธิป ทองรวีวงศ์ และ ชลธิชา สมสอาด. (2564). การปรับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560 กับ การหลอกลวงเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงความรักที่กระทำทางระบบคอมพิวเตอร์. วารสารวิทยาลัยรัชต์ภาคย์, 15(39), 230-239.

Abdul Rani, M.I., Syed Mustapha Nazri, S.N.F. and Zolkafli, S. (2024), "A systematic literature review of money mule: its roles, recruitment and awareness", Journal of Financial Crime, 31(2), 347-361.

Cherdantseva, Y. & Hilton, J. (2013). Information security and information assurance: The discussion about the meaning, scope and goals, In book: F. Almeida, and I. Portela (eds.), Organizational, Legal, and Technological Dimensions of IS Administrator.Publisher. Pennsylvania: IGI Global Publishing.

FBI. (2017). Romance scam, FBI News, [Online], Retrieved from <https://www.fbi.gov/news/stories/romance-scams>, access on 09/06/2019.

Gattiker, U.E. (2004). The information security dictionary, Kluwer Academic Publisher.

IC3. (Internet Crime Complaint Center). (2007). Internet Crime Report, [Online], Retrieved from http://www.ic3.gov/media/annualreport/2007_IC3Report.pdf, access on 09/06/2019.

Jakobsson, M. (2016). Understanding social engineering based scams, New York City: Springer.

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
HATYAI UNIVERSITY

- Longley, D. and Shain, M. (1989). Data and computer security: A dictionary of terms and concepts, Palgrave Macmillan: UK.
- National Research Council. (1991). Computers at risk. Washington, DC: National Academy Press.
- Pickles, R. (2021). Money mules: Exploited victims or collaborators in organised crime? Irish Probation, 18, 231-243.
- Rege, A. (2009). What's love got to do with it? Exploring online dating scams and identity fraud, International Journal of Cyber Criminology, 3(2), 494-512.
- Rustad, M. (2014). Global Internet Law (Hornbook Series), West Academic Publishing.
- Thongraweewong, K. (2018). Legal Limitations Relating to the Application of Thai Computer-related Crime Act of B.E. 2560 in the case of "phishing", paper presented in the 9th International Science, Social Science, Engineering and Energy Conference I-SEEC 2018, Bangkok, Thailand.
- Tilley, N. and Sidebottom, A. (2017). Handbook of crime prevention and community safety, United Kingdom: Routledge.
- Whitty, M.T. and Buchanan, T. (2012). The online romance scam: A serious cybercrime, cyberpsychology. Behavior, and Social Networking, 15(3), 181-183.